

Anna DOMAŃSKA

UPRAWNIENIA WYBRANYCH INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W ZAKRESIE DOZWOLONEGO UŻYTKU CHRONIONYCH UTWORÓW

Streszczenie

W artykule omówione zostały przepisy ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych dotyczące dozwolonego użytku publicznego. Rozważania koncentrują się na rodzajach podmiotów uprawnionych oraz zakresie dozwolonego użytku, który odnosi się wyłącznie do utworów już rozpowszechnionych. W analizie poszczególnych przepisów pomocne było orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów apelacyjnych. Ustawodawca wprowadził ograniczenia w sferze autorskich praw majątkowych twórcy podyktowane ważnymi interesami społecznymi, takimi jak szerzenie nauki, oświaty, kultury, prowadzenie badań. Upoważnił określone podmioty do eksploatacji utworu w warunkach ściśle określonych, co do zasady nieodpłatnie, chyba że z treści przepisu wyraźnie wynika, że za korzystanie z utworu przysługuje twórcy wynagrodzenie. Korzystanie w ramach dozwolonego użytku może dotyczyć wyłącznie utworów już rozpowszechnionych, czyli takich które za zezwoleniem twórcy zostały udostępnione publicznie i nie może naruszać jego autorskich praw osobistych, w szczególności do nienaruszalności formy i treści utworu, oraz jego rzetelnego wykorzystania.

WSTĘP

W działalności edukacyjnej, kulturalnej, naukowej często zachodzi potrzeba skorzystania z chronionych utworów. Zasadą jest, że autorskie prawa majątkowe przysługują twórcy, który jest wyłącznie uprawniony do korzystania i rozporządzania utworem oraz pobierania wynagrodzenia z tego tytułu. Autorskie prawa majątkowe doznają jednak ograniczeń wobec istnienia przepisów o dozwolonym użytku utworów chronionych, które umożliwiają korzystanie z chronionego utworu bez konieczności uzyskania zgody uprawnionego. Przepisy o dozwolonym użytku publicznym są wyrazem dążenia ustawodawcy do pogodzenia indywidualnego majątkowego interesu twórcy ze społecznym zapotrzebowaniem na dobra niematerialne. Rolą państwa jest realizować pewne cele społeczne w zakresie nauki i kultury, które usprawiedliwiają korzystanie z cudzego utworu. „Przepisy o dozwolonym użytku publicznym wprowadzają wyjątki w sferze bezwzględnych praw autorskich, podlegają ścisłej interpretacji i nie można ich stosować w drodze analogii. Ewentualne wątpliwości należy rozstrzygać na korzyść autora i uznać, że określona sfera eksploatacji, która nie jest wyraźnie wyłączona, wymaga jego zezwolenia”^[6, s. 253].

Dostęp do chronionego utworu nie może jednak przekroczyć pewnych granic, nie może odbywać się kosztem twórcy, ale z drugiej strony rolą ustawodawcy jest zagwarantowanie instytucjom publicznym, realizującym ważne cele społeczne, możliwości korzystania z chronionych utworów, bez ponoszenia z tego tytułu kosztów. Niewątpliwie działalność edukacyjna, dydaktyczna, oświatowa, archiwizacyjna, biblioteczna należą do tych, które wymagają ze względu na interes społeczny zapewnienia dostępu do dóbr niematerialnych bez możliwości dochodzenia przez twórcę roszczeń z tytułu naruszenia praw autorskich. Kluczowe znaczenie mają tu art. 27 – 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹ dotyczące dozwolonego użytku publicznego chronionych utworów.

Art. 27 Instytucje naukowe i oświatowe mogą, w celach dydaktycznych lub prowadzenia własnych badań, korzystać z rozpowszechnionych utworów w oryginale i w tłumaczeniu oraz sporzą-

dzać w tym celu egzemplarze fragmentów rozpowszechnionego utworu.

Art. 28. Biblioteki, archiwa i szkoły mogą: 1) udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych; 2) sporządzać lub zlecać sporządzenie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów; 3) udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek.

W zakresie podmiotowym wskazane przepisy odnoszą się do szczególnych podmiotów, które w swojej działalności realizują ważne społecznie cele dydaktyczne, naukowe, oświatowe, kulturalne, a w zakresie przedmiotowym określają sposób korzystania przez nie z chronionych utworów.

1. ZAKRES PODMIOTOWY

1.1. Instytucja naukowa

Brak jest legalnej definicji pojęcia „instytucja naukowa”. W innych ustawach ustawodawca posługuje się podobnymi pojęciami, takimi jak: „jednostka naukowa”, „państwowa instytucja naukowa” lub „instytut badawczy”.

„Jednostką naukową” w rozumieniu przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym² jest instytut naukowy Polskiej Akademii Nauk, instytut badawczy albo międzynarodowy instytut naukowy utworzony na podstawie odrębnych przepisów, działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 1 i 2 ustawy o Polskiej Akademii Nauk³ jest ona państwową instytucją naukową, a do jej zadań należy w szczególności prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych. W rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 8 listopada 1982 r. w sprawie aplikacji administracyjnej oraz ocen kwalifikacyjnych urzędników państwowych⁴, w przepisach końcowych czytamy: „ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o instytucji naukowej to rozumie się przez to

² Dz. U. z 2012 r. poz. 572 ze zm.

³ Dz. U. z 2010 r., Nr 96, poz. 619 ze zm.

⁴ Dz. U. z 1982 r. Nr 39 poz. 258 ze zm.

¹ T.j. Dz.U. z 2006r., Nr 90, poz. 631 ze zm. (dalej: pa).

instytut naukowo-badawczy lub placówkę naukową Polskiej Akademii Nauk.”

Ze względu na przedmiot działalności, w ustawie o zasadach finansowania nauki⁵ czytamy, że *jednostki naukowe* to te, które prowadzą w sposób ciągły badania naukowe lub prace rozwojowe, a badania naukowe to: a) badania podstawowe - oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobycia nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie praktyczne zastosowanie lub użytkowanie, b) badania stosowane - prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce, c) badania przemysłowe - badania mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług; badania te obejmują tworzenie elementów składowych systemów złożonych, szczególnie do oceny przydatności technologii rodzajowych, z wyjątkiem prototypów objętych zakresem prac rozwojowych.

W literaturze zwraca się uwagę na inne jeszcze kryterium wyróżniające instytucję naukową, a mianowicie „kryterium prawno-organizacyjne, zgodnie z którym decydujące będą zadania wykonywane przez tę instytucję, przy czym chodzi o zadania, które mają swoje umocowanie prawne (np. ustawowe, statutowe, regulaminowe), nawet gdy działalność ta będzie prowadzona jedynie pobocznie. Nie ma przy tym znaczenia, czy chodzi o podmiot prywatny czy publiczny”^[1]

Ponadto przy ocenie czy mamy do czynienia z instytucją naukową należy wziąć pod uwagę czy prowadzi ona działalność naukową w sposób zorganizowany i ciągły. Działalność naukowa polega na prowadzeniu badań naukowych, a te wymagają czasu, środków finansowych i zaplecza w postaci składników materialnych, takich jak: budynki, urządzenia, sprzęt, surowce. A zatem działalność naukowa nie może mieć charakteru jednorazowego i przypadkowego.

Uwzględniając wybrane definicje można stwierdzić, że instytucje naukowe to takie, które prowadzą działalność naukową polegającą na prowadzeniu badań naukowych. Nie ma jednak zgody co do tego, czy naukowy charakter oznacza, że działalność naukowa jest podstawowym celem działania tej instytucji, czy też można za taką uznać instytucję, w której działalność naukowa ma charakter uboczny [4, s.100]. Większość doktryny skłania się do drugiego, szerokiego podejścia do tej kwestii [2].

Przykładowe wyczerpujące wyliczenie instytucji naukowych zaproponował M. Gajdus [1], który wymienia: większość szkół wyższych, wyższe uczelnie artystyczne, szkoły zawodowe, ośrodki naukowo-badawcze, laboratoria, a nawet muzea, kliniki szpitalne czy biblioteki naukowe, ile - choćby częściowo - prowadzą działalność naukową, stowarzyszenia naukowe, fundacje, których celem statutowym jest działalność naukowa, a także - spółki prawa handlowego, które prowadzą działalność naukową, jednostki naukowe, badawcze czy rozwojowe koncernów farmaceutycznych, chemicznych czy przemysłowych, Biuro Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej czy inne jednostki powołane przy centralnych organach administracji państwowej, których ustawowym lub statutowym celem jest prowadzenie badań naukowych w zakresie działalności organu, biura orzecznictwa przy Sądzie Najwyższym, Naczelnym Sądzie Administracyjnym czy Trybunale Konstytucyjnym, Biuro Analiz Sejmowych.

1.2. Instytucja oświatowa

Z ustawy o systemie oświaty⁶ wynika, że działalność oświatowa polega na kształceniu, wychowywaniu i opiece, a system oświaty obejmuje:

- 1) przedszkola, w tym z oddziałami integracyjnymi, przedszkola specjalne oraz inne formy wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły: a) podstawowe, w tym: specjalne, integracyjne, z oddziałami integracyjnymi i sportowymi, sportowe i mistrzostwa sportowego, b) gimnazja, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi, sportowymi i przysposabiającymi do pracy, sportowe i mistrzostwa sportowego, c) ponadgimnazjalne, w tym: specjalne, integracyjne, dwujęzyczne, z oddziałami integracyjnymi, dwujęzycznymi i sportowymi, sportowe, mistrzostwa sportowego, rolnicze i leśne, d) artystyczne;
- 3) placówki oświatowo-wychowawcze, w tym szkolne schroniska młodzieżowe, umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień oraz korzystanie z różnych form wypoczynku i organizacji czasu wolnego;
- 3a) placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego oraz ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, umożliwiające uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych;
- 3b) placówki artystyczne – ogniska artystyczne umożliwiające rozwijanie zainteresowań i uzdolnień artystycznych;
- 4) poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne udzielające dzieciom, młodzieży, rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a także pomocy uczniom w wyborze kierunku kształcenia i zawodu;
- 5) młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, o których mowa w art. 16 ust. 7, a także dzieciom i młodzieży w upośledzeniu umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku, o którym mowa w art. 14 ust. 3, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
- 6) placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania;
- 7) zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli;
- 8) biblioteki pedagogiczne;
- 9) kolegia pracowników służb społecznych.

1.3. Archiwa

Działalność archiwalna obejmuje gromadzenie, ewidencjonowanie, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych oraz prowadzenie działalności informacyjnej.⁷

Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzi państwowa sieć archiwalna, którą tworzą: 1) archiwa państwowe; 2) archiwa wyodrębnione; 3) archiwa zakładowe organów państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych; 3a) archiwa zakładowe organów jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych.

Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzą ponadto: 1) jednostki organizacyjne, które posiadają powierzony zasób archiwalny; 2) biblioteki i muzea, przechowujące materiały archiwalne, które wchodzi do państwowego

⁵ Dz. U. z 2014 r. poz. 1620 ze zm.

⁶ Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (t. j. Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.)

⁷ Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698 ze zm.).

zasobu archiwalnego, oraz gromadzące określone w art. 15 ust. 2 materiały archiwalne stanowiące państwowy zasób archiwalny: a) których organizatorem jest: minister lub kierownik urzędu centralnego, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa jednostka organizacyjna, b) działające w państwowych jednostkach organizacyjnych i w samorządowych jednostkach organizacyjnych.

1.4. Biblioteki

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej (art. 3). Do podstawowych zadań bibliotek należy: 1) gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych; 2) obsługa użytkowników, przede wszystkim udostępnianie zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie. Do zadań bibliotek może ponadto należeć prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, naukowo-badawczej, wydawniczej, edukacyjnej, popularyzatorskiej i instrukcyjno-metodycznej. (art. 4).⁸

2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY

Powyższe instytucje mogą korzystać z chronionych utworów w ramach dozwolonego użytku w określonych ustawowo granicach wyznaczonych, z jednej strony przez cel owego korzystania, a z drugiej strony przez rodzaj wykorzystywanych utworów.

Korzystanie z utworu musi być w każdym konkretnym przypadku uzasadnione jednym z celów, a mianowicie działalnością dydaktyczną lub prowadzeniem własnych badań. Działalność dydaktyczna polega na przekazywaniu wiedzy słuchaczom (uczniom, studentom), a prowadzenie własnych badań naukowych wiąże się z analizowaniem i opisywaniem określonych zjawisk, w celu poznania otaczającej rzeczywistości. Ważne jest aby korzystanie z cudzego utworu było przydatne do osiągnięcia tych celów.

Istotnym ograniczeniem dozwolonego użytku publicznego jest korzystanie z już rozpowszechnionego utworu. Utworem rozpowszechnionym jest utwór, który za zezwoleniem twórcy został w jakikolwiek sposób udostępniony publicznie (art. 6 ust. 1 pkt 3 pa). "Rozpowszechnienie zakłada element umożliwienia zapoznania się z utworem szerszej i nieograniczonej grupie odbiorców - jest zatem niezależne od tego, ile osób faktycznie się z utworem zapozna." [7].

W przypadku działalności dydaktycznej wykorzystanie cudzego utworu może mieć miejsce w trakcie przeprowadzania wykładu, prezentacji, odczytu, prowadzenia własnych badań. Podmiot korzystający z powyższego uprawnienia może sam korzystać z utworu, jak i udostępnić utwór wśród słuchaczy. Przepisy nie określają na czym ma dokładnie polegać korzystanie z utworu, a zatem chodzi o wszelkie czynności, które dają się uzasadnić ustawowym celem. Istotne jest, że korzystanie może dotyczyć tylko takiego utworu, co do którego twórca wykonał swoje autorskie prawo osobiste polegające na podjęciu decyzji o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności.

Biblioteki, archiwa i szkoły mogą udostępniać nieodpłatnie, w zakresie swoich zadań statutowych, egzemplarze utworów rozpowszechnionych, sporządzać lub zlecać sporządzanie egzemplarzy rozpowszechnionych utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony własnych zbiorów oraz udostępniać zbiory dla celów badawczych lub poznawczych za pośrednictwem końcówek systemu informatycznego (terminali) znajdujących się na terenie tych jednostek. (art. 28 pa)

W art. 28 pa wprowadzono „licencję” upoważniając do sporządzenia egzemplarzy utworów w celu uzupełnienia ochrony zbiorów i nieodpłatnego ich udostępnienia [5, s. 442]. Na tle tego przepisu pojawiło się orzecznictwo [8], z którego wynika, że „przepis art. 28 pa (a także przepisy art. 27 i 30) traktować należy jako normatywną podstawę korzystania z utworów przez szczególnego rodzaju podmioty, takie jak, instytucje naukowe, oświatowe, biblioteki, archiwa, szkoły oraz ośrodki informacji i dokumentacji, dostrzegając, że przepisy te łączy szeroko zakreślony, wspólny cel, jak i że zostały skonstruowane pod kątem widzenia konkretnych podmiotów.”

W innym orzeczeniu czytamy, że „sporządzenie przez instytucję biblioteczną (szkołę, archiwum) egzemplarzy utworów dotyczy jedynie tych zasobów, które zostały rozpowszechnione, w rozumieniu przepisów prawa autorskiego. Nie ma znaczenia, czy czynność sporządzenia egzemplarza jest dokonywana przez pracowników biblioteki, czy też inne osoby działające na zlecenie instytucji bibliotecznej. Istotny pozostaje przy tym cel wspomnianej aktywności, którym pozostaje: uzupełnienie, zachowanie lub ochrona zasobów. W przypadku uzupełnienia zbiorów, chodzi o pozyskanie materiału, którym dotychczas nie dysponowała biblioteka. W istocie będzie więc chodzić o materiały trudno osiągalne, w tym tzw. białe kruki. Zachowanie, a także ochrona zbioru, może odnosić się do podjęcia czynności zapobiegających utracie utworu wskutek pogorszenia się jakości nośnika materialnego, na którym został utwalony, np. wskutek upływu czasu. Chodzić więc może o egzemplarze utworów, które z uwagi na częstotliwość korzystania z nich podlegały daleko idącym deformacjom, uszkodzeniom, a nawet takie, które zostały zagubione lub skradzione. Istotne jest, że egzemplarz takiego zwielokrotnienia nie ma być wypożyczony "obok" istniejącego dotąd egzemplarza, tylko "zamiast" niego, nie może więc w ten sposób zostać zwiększona liczba egzemplarzy w obiegu. Uzupełnienie dotyczy sytuacji, gdy biblioteka, nie mając własnego egzemplarza, z wypożyczonego robi odtbitkę.”[9]

Przywołane art. 27 pa i art. 28 pa, zgodnie z treścią art. 77 pa nie mają zastosowania do programów komputerowych, a stosownie do art. 30¹ pa, do baz danych spełniających cechy utworu nie stosuje się art. 28 pa i art. 29 ust. 2 i 3 pa.

3. ZASADY KORZYSTANIA Z DOZWOLONEGO UŻYTKU

Można korzystać z utworów w granicach dozwolonego użytku pod warunkiem wymienienia imienia i nazwiska twórcy oraz źródła. Podanie twórcy i źródła powinno uwzględniać istniejące możliwości. Twórcy nie przysługuje prawo do wynagrodzenia, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 34 pa).

Ustawa nie określa w jaki sposób należy oznaczyć źródło, dlatego należy uznać, że każdy sposób będzie właściwy, o ile nie narusza praw autorskich twórcy. Najczęściej są to zasady podawania źródeł wypracowane w danej dziedzinie wiedzy. W orzecznictwie wyrażono pogląd, że „wymaganiu wyraźnego wymienienia źródła, z którego pochodzi fragment cudzego dzieła (...), nie czyni zadość wymienienie tego dzieła w zestawieniu literatury bez jakiegokolwiek wyjaśnienia ani zasady ani stopnia wykorzystania tego dzieła, a szczególności bez wskazania, że dokonano z niego przedruku określonej części.”[12] „Przeniesienie do utworu treści lub wyjątków z cudzego dzieła bez wyraźnego podania źródła zapożyczenia jest plagiatem i narusza autorskie prawa osobiste”. [11]

Zasadą jest, że twórcy z tytułu korzystania z utworu przysługuje prawo do wynagrodzenia, zgodnie z treścią art. 17 pa. „Treść majątkowego prawa autorskiego w odniesieniu do uprawnień twórcy i możliwości ograniczenia go jedynie ustawą odwołuje się do prawa własności uregulowanego w kodeksie cywilnym. Ogólną zatem zasadą jest, że twórca ma prawo do wynagrodzenia za korzystanie z utworu (rozpowszechnianie go), chyba że wyłączyła go usta-

⁸ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 642, poz. 908, z 2013 r. poz. 829 ze zm.)

wa.”[10] Wyjątki w tym zakresie wprowadzają przepisy o dozwolonym użytku publicznym, jednakże i tu w pewnych sytuacjach ustawodawca uznał za słuszne przyznanie twórcy prawa do wynagrodzenia. Art. 29 pa przewiduje, że *wolno w celach dydaktycznych i naukowych zamieszczać rozpowszechnione drobne utwory lub fragmenty większych utworów w podręcznikach, wypisach, antologiach, ale w takich przypadkach twórcy przysługuje prawo do wynagrodzenia.*

Względy wykorzystania na masową skalę w podręcznikach, wypisach, antologiach rozpowszechnionych utworów i możliwość czerpania z tego korzyści przez podmioty uprawnione przemawia za przyznaniem twórcy prawa do wynagrodzenia, nawet jeśli wykorzystanie utworu służy celom dydaktycznym i naukowym.

Dozwolony użytek nie może naruszać normalnego korzystania z utworu lub godzić w słuszne interesy twórcy (art. 35 pa). „Wskazana norma odnosi się do wszystkich form korzystania z dzieł w ramach dozwolonego użytku. Normalnej eksploatacji utworu szkodzą takie działania, które powodują, że chronione dobro nie może być dalej eksploatowane albo polegają na eksploatacji w takich rozmiarach, które naruszają interes twórcy.[6, s. 301-302]. Normalne korzystanie to korzystanie odpowiadające rodzajowi utworu i na charakterystycznych dla niego polach eksploatacji.

PODSUMOWANIE

Przepisy o dozwolonym użytku publicznym stanowią ograniczenie praw autorskich twórcy w imię realizacji istotnych celów społecznych, takich jak edukacja, rozwój nauki, zachowanie zasobów. Kazuistycznie skonstruowane przepisy z pewnością chronią twórcę przed możliwością naruszenia jego praw autorskich. Ocena czy mamy do czynienia z dochowaniem zakresu dozwolonego użytku wymaga każdorazowej wnikliwej analizy stanu faktycznego. Różne metody badawcze charakterystyczne dla danych dziedzin nauki uprawianych przez instytucje naukowe, przekładają się na sposoby korzystania z chronionych utworów. Postęp techniczny i zmieniające się sposoby uprawiania twórczości wpływają na sposób korzystania z utworu, a to wymusza ciągłą modyfikację przepisów o dozwolonym użytku.

Dyspozycją art. 27 - 29 pa powinna być objęta działalność naukowa wszelkich podmiotów, które choćby częściowo zajmują się badaniami naukowymi. Przykładowo biblioteki, oprócz zadań podstawowych, takich jak gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie, ochrona materiałów bibliotecznych, mogą prowadzić działalność naukowo – badawczą. W kontekście przepisów o dozwolonym użytku publicznym nie ma znaczenia nazwa instytucji publicznej, lecz przyznany jej zakres uprawnień i faktyczna realizacja celów w zakresie edukacji, oświaty, nauki, kultury.

BIBLIOGRAFIA

1. Gajdus M. [w:] red. A. Jakubowski, A. Wiktorowska, *Prawo nauki. Zagadnienia wybrane*, Warszawa 2014, LexPolonica 8758555.
2. Górnicz – Mulcahy A., *Utwór naukowy jako przedmiot ochrony autorskoprawnej*. (w:) *Aktualne zagadnienia prawa prywatnego*, pod red. Elwiry Marszałkowskiej-Krześ, Uniwersytet Wrocławski. Instytut Prawa Cywilnego, Wrocław: Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa, 2012, Prace Naukowe Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, e-Monografie nr 19.
3. Markiewicz R., *Ochrona prac naukowych*, Międzyuczelniany Instytut Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej, Zeszyt 55, Warszawa – Kraków 1990.

4. Nowicka A. [w:] *System Prawa Prywatnego. Prawo autorskie*. T.13, Barta J. (red.), Warszawa 2007.
5. Preussner-Zamorska J. (w:) *System Prawa Prywatnego. Prawo autorskie*, Tom 13, red. J.Barta, Warszawa 2007.
6. Traple E. (w:) red. J. Barta, R. Markiewicz, *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, Warszawa 2001.
7. Wasilewski P., *Przejście autorskich praw majątkowych i dozwolony użytek chronionych utworów. Komentarz do wybranych przepisów*, LexisNexis, 2012 (dostępny: <http://sip.lex.pl/#/komentarz/587542643/340083>)

ORZECZENIA

1. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 września 2013 r., I ACa 406/13, Lex 1372327.
2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 sierpnia 2013 roku, I ACa 318/13, Lex 1356573.
3. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 kwietnia 2012 roku, I ACa 129/12, Lex 1213876.
4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 1989r, III CRN 139/89, Lex 70836.
5. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 grudnia 1971r, I CR 191/71, OSNC 1972/7-8/133.

POWERS OF SELECTED PUBLIC INSTITUTIONS IN TERMS OF THE FAIR USE OF PROTECTED WORKS

Abstract

The aim of the article is to analyze the provisions of the Act on Copyright and Related Rights on the fair use. Reflections concern certain types of public entities, such as research and educational institutions, libraries and archives and their rights in terms of fair use. The legislator has introduced restrictions in the area of copyrights of the creator. These restrictions have been dictated by important social interests, such as the spread of science, education, culture and research. Certain entities have been authorized to exploit the work on strictly defined conditions, in general free of charge, unless the wording of the provision is clear that the creator is entitled to remuneration for use of the work. The usage within the framework of fair use can only relate to works that are already widespread, meaning these that have been made public and authorized by the creator. It can not affect the author's moral rights, in particular the inviolability of the form and content of the work and the proper usage of the work.

Autor:

dr Anna Domańska – Politechnika Łódzka